

“Oliemannetje” bedrijfsafval binnenstad Nijmegen

Rapportage gesprekken november-december 2023



 **Lentekracht**

Februari 2024

Inhoud

1. Introductie	3
2. Werkwijze	3
3. Resultaten	3
Algemeen	3
Inzameling swill	4
Overig	5
4. Conclusies en aanbevelingen voor vervolg	5

1. Introductie

Vanwege wijzigingen in de regelgeving omtrent het aanbieden en inzamelen van bedrijfsafval in de binnenstad van Nijmegen, zijn in de periode november-december 2023 namens Gemeente Nijmegen, Rijkswaterstaat en het Huis voor de Binnenstad gesprekken gevoerd met binnenstadsondernemers over het afvalbeleid. Doel van deze gesprekken was om:

- ondernemers te informeren en te bevragen over de nieuwe geldende regels (containerverbod en venstertijden), en de openstelling van het ondergronds netwerk van restafvalcontainers;
- ondernemers informatie en handvatten te bieden voor betere bedrijfsafvalscheiding en;
- om extra inzicht te krijgen in beweegredenen van ondernemers om bepaalde stromen (met name swill) wel of niet te scheiden.

Vanwege deze doelstellingen, die gezamenlijk gericht zijn op het soepeler laten verlopen van de bedrijfsafvalinzameling in de Nijmeegse binnenstad, refereren we binnen dit project naar de projectmedewerkers als "oliemannetjes".

In deze rapportage worden de resultaten van deze gesprekken uiteengezet. Daarbij worden allereerst de werkwijze en resultaten besproken, waarna wordt afgerond met enkele conclusies en aanbevelingen voor het vervolg.

2. Werkwijze

De gesprekken met ondernemers zijn gevoerd in de periode van 16 november t/m 29 december. Gedurende deze periode heeft een team van acht oliemannetjes bezoeken gebracht aan ondernemers in de binnenstad. Vanwege de naar verwachting grotere afvalstromen, lag hierbij de nadruk op horeca ondernemers. Het merendeel van de gesprekken werd om drukte in de ondernemingen zo veel mogelijk te ontlopen gevoerd in het tijdvak van 10:00 tot 15:00 uur.

De gesprekken verliepen op hoofdlijnen aan de hand van de volgende stappen:

- Korte introductie als medewerker van Huis voor de Binnenstad en reden voor bezoek. Verzoek om verder te praten met een eigenaar, bedrijfsleider of andere medewerker die betrokken is bij de afvalinzameling;
- Bespreken van de geldende afvalregels en de wijze van afvalscheiding en -inzameling van de ondernemer. Daarbij extra nadruk op hoe huidige werkwijze van ondernemer zich verhoudt tot de geldende regels;
- Aan de hand van een korte vragenlijst beantwoorden van enkele vragen ten aanzien van omgang met swill en eventuele struikelblokken omtrent de inzameling van deze afvalstroom, met name bij horeca zaken;
- Bespreken reinigingsrecht en of dit van toepassing is op de betreffende ondernemer;
- Afronding met bespreken van eventuele overige vragen van de ondernemer.

Na afloop van het gesprek werd een flyer met meer informatie over de regels en mogelijkheden ten aanzien van de inzameling van bedrijfsafval achter gelaten.

3. Resultaten

Algemeen

In totaal hebben de oliemannetjes bij 262 ondernemers een gesprek gevoerd en de informatie flyer achtergelaten, waarvan 140 horeca ondernemers en 122 niet horeca ondernemers. Binnen deze gesprekken maken we onderscheid tussen ondernemers die uitgebreid zijn gesproken (ondernemingen waar alle stappen uit paragraaf 2 zijn doorlopen) en ondernemers die kort zijn gesproken (ondernemingen waar de persoon met kennis over afvalinzameling tijdens de bezoeken van de oliemannetjes niet aanwezig was en waar alleen kort instructies en de flyer zijn achter gelaten). Onderstaande tabel geeft de aantallen gesprekken weer.

	Aantal
Uitgebreid gesproken ondernemingen	215
Kort gesproken ondernemingen	47
Totaal	262

Bij 119 ondernemingen (waarvan 90 horeca zaken) is de vragenlijst ingevuld. Deze zaken waren van de volgende formaten:

Formaat zaak	Aantal totaal	Aantal horeca
Klein (<40 m ²)	22	19
Middelgroot (40 - 100 m ²)	52	34
Groot (>100 m ²)	45	37
Totaal	119	90

Inzameling swill

Aan deze ondernemers werd allereerst gevraagd of zij al swill scheiden:

Swill wordt al gescheiden	Aantal totaal	Aantal horeca
Ja	27	27
Nee	87	58
Weet niet / geen antwoord	5	5
Totaal	119	90

Opgedeeld aan de hand van het formaat van de zaak, kwam hierin voor de 90 horeca zaken de volgende verdeling naar voren:

Formaat zaak	Swill wordt gescheiden	Swill wordt niet gescheiden
Klein (< 40 m ²)	6	13
Middelgroot (40 – 100 m ²)	10	24
Groot (> 100 m ²)	11	26
Totaal	27	63

Vervolgens werd aan de ondernemers gevraagd wat redenen voor hen zijn om wel of niet swill te scheiden. De volgende punten kwamen vaak terug:

Redenen om swill <u>wel</u> te scheiden
Duurzaamheid. Ondernemers vinden het belangrijk om hieraan bij te dragen door hun afval te scheiden.
Duurzaam imago. Goed afval scheiden is goed voor het imago, wat het makkelijker kan maken om aan personeel te komen in Nijmegen als groene studentenstad.
Zorgt voor minder restafval.
Redenen om swill <u>niet</u> te scheiden
Te druk en hectisch in de keuken om het te scheiden. Het is lastig om tijdens drukte tijdens bereiding of vanaf een bord nog afvalstromen van elkaar te scheiden.
Geen ruimte voor (extra) container in de keuken.
Geen ruimte voor (extra) container in of rond het pand.
Kost te veel moeite. Het is makkelijker om alles bij rest te doen.
Swill apart laten inzamelen is duurder dan het aanbieden als restafval.
Swill geeft stank en ongedierte.
Bij zaken met relatief weinig afval, lijkt het de moeite niet.

Verschillende ondernemers die nu nog geen swill scheiden geven aan dat het voor hen eventueel wel mogelijk zou zijn op momenten dat er genoeg afval is (dus rond piekmomenten) en wanneer dit het swill met hoge frequentie wordt ingezameld (i.v.m. grootte van de container, overlast van stank en ongedierte). Daarnaast geven enkele ondernemers aan dat ze onvoldoende weten over wat wel en niet in swill mag (lees: hoe moeilijk het nu wel/niet is om swill op een kwalitatief voldoende niveau te scheiden).

Overig

Verder werd aan de ondernemers gevraagd of er in het licht van de nieuwe regelgeving nog andere zaken zijn waar ze tegenaan lopen bij het inzamelen en scheiden van afval. Iets minder dan de helft van de ondernemers die de vragenlijst mee heeft ingevuld gaf aan verder nergens tegenaan te lopen (47 van de 119). De overige ondernemers gaven met name de volgende punten aan:

- Op eigen terrein is vaak (te) weinig ruimte om één of meerdere verschillende containers neer te zetten. Er bestaat daarbij ook onduidelijkheid over wat openbare ruimte is en wat niet (met name bij steegjes en hofjes) en onbegrip over het niet mogen plaatsen van containers in de openbare ruimte op het moment dat dit uit het zicht van winkelstraten en woonstraten is;
- Het is lastig om het afval pas in de ochtend aan te bieden, aangezien er dan bij sommige zaken niemand aanwezig is. Dit probleem speelt voor zowel horeca als winkels;
- Er heerst onduidelijkheid onder ondernemers over wanneer afval wel en niet ingezameld wordt, zowel door Dar als door commerciële partijen als Renewi;
- Er heerst soms onduidelijkheid over wat precies bij welke afvalstroom moet om het goed te scheiden. Hier is behoefte aan meer informatie;
- Het open stellen van de ondergrondse containers voor ondernemers met als voorwaarde dat het om maximaal 8 zakken per week gaat, is voor veel ondernemers te weinig en dus niet van meerwaarde;
- De ondergrondse containers zijn te snel vol. Dit zorgt voor bijplaatsingen;
- Openbare gft-containers zitten soms op slot of te snel vol omdat ze (met bewoners) gedeeld moeten worden;
- Gebruik van de adressticker verloopt niet altijd soepel. Wanneer een container gereinigd wordt, krijgt de ondernemer een andere container terug zonder sticker. Onduidelijk is wie verantwoordelijk is voor het plaatsen en behouden van de sticker op de container;
- Reinigingsrecht en of zij dit betalen is veelal niet bekend bij ondernemers;
- Vrijwel alle ondernemers reageerden erg positief op het bezoek, het proactief informeren en bevragen van knelpunten;
- Er was breed draagvlak onder ondernemers om de overlast van afval in de binnenstad aan te pakken.

4. Conclusies en aanbevelingen voor vervolg

Op basis van de voorgaande paragrafen zijn de volgende conclusies en aanbevelingen geformuleerd:

Conclusie	Aanbeveling
Goede afvalscheiding van met name swill stuit nog op praktische bezwaren. Belangrijkste struikelblokken zijn tijdgebrek om tijdens drukte te scheiden, te weinig ruimte in de keuken voor extra bakken en zorgen over hygiëne (stank en ongedierte). Daarnaast ligt hier een behoefte naar een inzamelwijze die aansluit bij de situatie van de betreffende ondernemers. Kleinere inzamelmiddelen met een hoge ledigingsfrequentie zijn daarin speerpunten, echter ontbreekt op dit moment (ook door het wegvallen van de pilot i.s.m. GroenCollect) een dergelijke optie in het huidige landschap van inzamelmogelijkheden.	Deze problemen kunnen deels getackeld worden door het faciliteren van informatievoorziening over hoe het scheiden van swill zo gemakkelijk mogelijk kan worden gemaakt (denk aan soorten inzamelmiddelen, delen van ervaringen van ondernemers die al succesvol swill scheiden). Hierin ligt enerzijds een rol weggelegd voor de gemeente (eventueel in samenspraak met Rijkswaterstaat en Huis voor de Binnenstad) om uit te dragen welke afvalstroom zij waar terecht wil zien komen en anderzijds een rol voor inzamelaars om ondernemers (lees: hun klanten) beter te informeren over hoe afvalscheiding makkelijk kan worden georganiseerd. Daarnaast dient het aanbod qua inzamelmogelijkheden uitgebreid te worden met een mogelijkheid die beter aansluit bij de behoeften van ondernemers (hoge inzamelfrequentie, klein inzamelmiddel). Omdat de bestaande inzamelaars tot op heden nog geen dergelijke mogelijkheid aanbieden, ligt

	<p>hierin een rol voor gemeente Nijmegen en Huis voor de Binnenstad weggelegd om inzamelaars en ondernemers bij elkaar te brengen en een passende inzamelmogelijkheid te helpen faciliteren. Dit kan eventueel gecombineerd worden met de faciliterende rol uit de volgende twee aanbevelingen.</p>
<p>Het opslaan van verschillende afvalstromen zoals swill op eigen terrein en het aanbieden van afvalstromen op de aanbieddag stuit op verschillende praktische bezwaren. Verschillende ondernemers geven aan onvoldoende ruimte te hebben in of rondom hun zaak om überhaupt een container of afvalzakken op te kunnen slaan, laat staan om een extra container voor swill te plaatsen. Daarnaast zijn veel ondernemers in de ochtend niet in hun zaak, waardoor zij dan niet op tijd het afval aan de straat kunnen zetten om op te laten halen.</p>	<p>Maak een vervolgstap op de keuze op handhaving ten aanzien van containers in de openbare ruimte. Dit kan twee kanten op: óf zet verder in op communicatie over waarom deze keuze is gemaakt óf maak hierop onderbouwde uitzonderingen voor zaken waar het zeer lastig is om de containers / het afval correct op te slaan. Daarnaast dient er ten aanzien van de moeilijkheden omtrent het op de juiste dag aanbieden van afval een slag te worden gemaakt in de afstemming tussen ondernemers en inzamelaars. Omdat het voor ondernemers individueel lastig is om dit gesprek te voeren met hun inzamelaars, is ook hier vraag naar een faciliterende rol, welke idealiter door de gemeente en/of Huis voor de Binnenstad wordt ingevuld. Dit kan eventueel gecombineerd worden met de faciliterende rol uit de vorige en de volgende aanbeveling.</p>
<p>De kosten voor swill inzameling ten opzichte van restafvalinzameling zijn voor veel ondernemers te hoog. Per liter kost het in laten zamelen van swill aanzienlijk meer dan het in laten zamelen van restafval. Dit is voor een belangrijk deel afhankelijk van de hoeveelheden die worden ingezameld (d.w.z.: er wordt aanzienlijk meer restafval ingezameld dan swill in de binnenstad, waardoor dit kostenefficiënter kan worden ingezameld). Er is echter naar verwachting wel veel swill voor handen om in te zamelen, mits dit goed gescheiden wordt, waardoor de inzamelkosten hiervoor omlaag zouden kunnen gaan op het moment dat dit ook daadwerkelijk gebeurt.</p>	<p>Om dit kip-ei verhaal te doorbreken zullen belanghebbenden (inzamelaars, ondernemers, gemeente) samen om de tafel moeten, waarbij Gemeente Nijmegen, eventueel in combinatie met Huis voor de Binnenstad, een faciliterende rol kan spelen om de drempel om deel te nemen te verlagen. Dit kan eventueel gecombineerd worden met de faciliterende rol uit de vorige twee aanbevelingen.</p>
<p>Ondernemers hebben behoefte aan tips voor het scheiden van swill en andere stromen. Met name voor swill geldt dat er onduidelijkheid bestaat over wat wel en niet onder deze stroom valt. Daarbij draait het met name om materialen die zelf geen etensresten zijn, maar die wel vaak samen met etensresten worden verzameld. Denk aan servetten, wetnaps, theezakjes en (kartonnen) rietjes.</p>	<p>Zet in op verdere informatievoorziening, idealiter in de vorm van adviesgesprekken in combinatie met een informatieflyer. Dit kan enerzijds ondernemers helpen het swill dat zij al scheiden beter te scheiden en anderzijds bijdragen om ondernemers die nog twijfelen over de uitvoerbaarheid van het scheiden van swill over de streep te trekken om dit ook te gaan doen. Een wat uitgebreidere variant op de oliemannetjes-gesprekken die binnen dit project zijn uitgevoerd, waarbij dieper wordt ingegaan op de situatie van de betreffende ondernemer, kan hierin een optie zijn.</p>
<p>Proactief informeren creëert goodwill. Ondernemers reageerden vrijwel allemaal positief verrast op het bezoek van de</p>	<p>Door de acties met oliemannetjes voort te zetten kan verdere goodwill voor het afvalbeleid worden gecreëerd. Daarnaast kan door middel</p>

<p>oliemannetjes, ongeacht of zij al gehoord hadden over de regelwijzigingen. Ondernemers waardeerden het zeer dat er extra informatie werd gedeeld voordat er werd overgegaan op waarschuwingen en verdere handhaving. Dat de oliemannetjes daarbij binnen kwamen namens Huis voor de Binnenstad, en daarmee als onpartijdige tussenpartij de boodschap kwamen overbrengen, werkte daarbij verder drempelverlagend. De informatievoorziening voorzag bij verschillende ondernemers ook al direct in een behoefte, daar verschillende ondernemers aangaven wel gehoord te hebben van de wijzigingen, maar verder niet precies te weten waar hierbij aandachtspunten voor hen lagen.</p>	<p>van deze acties ingespeeld worden op de informatiebehoefte van ondernemers (zie vorige aanbeveling), kunnen vragen die binnen Gemeente Nijmegen nog leven worden gesteld en kunnen eventuele uit te rollen initiatieven en uitnodigingen tot samenwerking of klankborden op voor ondernemers laagdrempelige wijze worden gecommuniceerd.</p>
<p>Reinigingsrecht is nog niet bekend onder ondernemers: veel ondernemers gaven aan de term reinigingsrecht niet te kennen en ook niet te weten of zij dit (moeten) betalen.</p>	<p>Het voornemen van Gemeente Nijmegen om ondernemers hier in voorjaar 2024 verder over te informeren sluit goed aan bij dit voornemen.</p>
<p>Het gebruik van een adressticker op containers leidt tot praktische problemen met het terug plaatsen van de sticker in het geval dat containers niet alleen geleedigd, maar ook gewisseld worden door de inzamelaar.</p>	<p>Stel duidelijke regels op ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor het plaatsen van de sticker op de container. Aanvullend kan in samenspraak met ondernemers en inzamelaars naar een werkbaar alternatief worden gezocht.</p>